

EDUSKUNNAN SIVISTYSVALIOKUNNALLE

Komission tiedonanto Euroopan digitaalistrategia (E 54/2010 vp)

Eduskunnan käsiteltävänä olevaan yllä mainittuun asiaan liittyen Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y. kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

1. Teoston pääviestit

- Kiinnostavien ja houkuttelevien sisältötuotteiden ja -palvelujen merkitystä digitaalistrategian toteutumiselle on painotettava enemmän. On kiinnitettävä huomiota luovien alojen kannusteisiin ja toimintaedellytyksiin, erityisesti siihen että tekijänoikeusjärjestelmä on kannustava ja oikeudenmukainen.
- Suomen tulee edellyttää komissiolta rohkeampaa ja rivakampaa otetta internet-piratismiin vähentämiseksi nopein ja tehokkain toimenpitein. Internet-piratismi haittaa erittäin tuntuvasti online-markkinoiden kehittymistä.
- Rajat ylittävän musiikin verkkokaupan kehittyminen ei edellytä sääntelyä, koska oikeuksien saatavuus järjestyy markkinoiden toiminnan kautta.
- Suomalainen tekijänoikeuksien kollektiivihallinto toimii nykyisellään hyvin ja avoimesti eikä sen ohjaus tai valvonta edellytä lisäsääntelyä.
- Alkuperämaaperiaatetta ei tule soveltaa sisältöjen verkkojakeluun, sillä se johtaa sisältöjen oikeudenhaltijoiden aseman vaarantumiseen ja kansallisten tekijänoikeuspalveluiden näivetymiseen.

2. Kiinnostavat sisällöt ovat online-markkinoiden toiminnan ja kasvun edellytys

Digitaalistrategian mukaan Euroopan digitaalisen talouden kasvu perustuu positiiviseen, itseään ruokkivaan hyvään kierteseen. Yhteen toimivassa ja rajattomassa internetissä tarjolla olevat houkuttelevat sisällöt ja palvelut luovat kysyntää nopeampiin ja tehokkaampiin internet-liittymiin, mikä edelleen luo edellytyksiä investoida yhä nopeampiin yhteyksiin. Tätä lähtökohtaa vasten tarkasteltuna asiakirja on hyvin niukkasanainen kulttuurituotannon ja luovan toimialan merkityksestä ja toimintaedellytyksistä. Digitaalistrategia näyttäytyy ensisijaisesti teknologisenä projektina, joka ottaa kiinnostavat ja laadukkaat sisältötuotteet annettuna resurssina.

Komissio julkaisi 27.4.2010 vihreän kirjan *Kulttuuriteollisuuden ja luovan alan teollisuuden mahdollisuudet käyttöön* (KOM(2010) 183 lopullinen). Se osoittaa selkeästi linkin teknologian ja sisältötuotannon välillä todetessaan, että *"tieto- ja viestintätekniikan leviäminen riippuu siitä, onko saatavilla laadukasta ja monipuolista kulttuurisisältöä. Kulttuurisisältö siis ratkaisee pitkälti sen, kuinka suuri yleisö hyväksyy kyseiset uudet tekniikat ja Euroopan kansalaisten tietotekniset ja medialukutaidot kehittyvät."*

Komissio katsoo vihreässä kirjassa, että *"yleisesti ottaen kulttuuriteollisuuden ja luovan teollisuuden perustan muodostavat rikas ja monipuolinen kulttuuriperintö, kyvykkäät taiteilijat ja muut luovien ammattien harjoittajat, ja ne tuovat luovan työn markkinoille eri tavoin toisiinsa kytkettyjä yrittäjä- ja innovointipalveluja yhdistelemällä"*. Eurooppalaisella kulttuuriteollisuudella ja luovilla aloilla on paljon käyttämätöntä potentiaalia luoda kasvua ja työpaikkoja. Tämän pitäisi nykyistä enemmän näkyä myös digitaalistrategian painotuksissa ja toimeenpanossa.

Asiakirjassa viitataan EU:n vuonna 2006 ratifioimaan UNESCO:n kulttuuri-ilmainsuuden moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskevaan yleissopimukseen. Kulttuurinen monimuotoisuus merkitsee Euroopan kansallisten ja alueellisten kulttuuri- ja kielialueiden ja niitä vastaavien sisältömarkkinoiden tunnustamista. Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 167 artiklan mukaan *"unioni myötävaikuttaa siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit kehittyvät kukoistaviksi pitäen arvossa niiden kansallista ja alueellista monimuotoisuutta ja korostaen samalla niiden yhteistä kulttuuriperintöä"*.

Kulttuuri- ja sisältötuotteiden markkina-alueena Eurooppa ei ole eikä voi olla samalla tavoin yhtenäinen kuin esimerkiksi Yhdysvallat. Esimerkiksi Suomessa kotimaisen tuotannon osuus musiikin myynnistä ja kulutuksesta on yli puolet. Tämä on oman kulttuurimme ja kotimarkkinamme vahvuus. Paikallisuuden ja alueellisuuden tuottama monimuotoisuus on myös koko Euroopan vahvuus ja ominaispiirre, josta komission ei tule pyrkiä eroon vaan josta sen tulee pitää kiinni.

3. Internet-piratismi on todellinen este online-markkinoiden kehittymiselle

Digitaalistrategiassa ei käytännössä esitetä minkäänlaisia toimia internet-piratismiin vastustamiseksi. Ääniteteollisuuden arvion mukaan internetin vertaisverkoissa liikkuu laittomia äänitiedostoja 20 kertaa enemmän kuin laillisten verkkokauppojen kautta myydään kuluttajille. Toukuussa 2010 tehdyn tutkimuksen perusteella 16 prosentissa suomalaisista kotitalouksista ladataan internetissä luvatta levitettyjä tiedostoja (Taloustutkimus 5/2010). Kodeissa ladataan yli 150 miljoonaa laitonta tiedostoa vuodessa.

Laillisia palveluita on erityisesti musiikin online-kaupassa runsaasti saatavilla. Haasteena on kuluttajien houkuttelu ja ohjaaminen käyttämään niitä. Näin ei tule tapahtumaan, jos laitton vaihtoehto on helposti ja riskittömästi saatavilla. Tästä syystä teleyritysten vastuuta internetin tekijänoikeusloukkausten valvonnassa tulee korostaa ja oikeudenhaltijoille varmistaa tehokkaat ja nopeat keinot loukkauksiin puuttumiseen. Näin on toimittu jo esimerkiksi Ranskassa ja Iso-Britanniassa. Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön 26.5.2010 julkistama lakiehdotus koh-

dennettujen ilmoitusten lähettämisestä tekijänoikeuksia loukkaavasta toiminnasta epäillyn teleliittymän haltijalle on oikeansuuntainen mutta ei vielä riittävä toimenpide. Lisäksi tarvitaan keinoja reagoida toistuviin oikeudenloukkauksiin sekä riittäviä seuraamuksia niihin syyllistyneille. Oikeudenhaltijoita edustavat järjestöt ovat 20.9.2010 tehneet kulttuuriministeri Stefan Wallinille esityksen lakiehdotuksen parantamiseksi.

Komissio on yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa organisoinut viimeksi kuluneen vuoden aikana piratismiin vastaisia toimenpiteitä koskevaa laajamittaista työryhmävalmistelua (esimerkiksi työryhmät *European Observatory on Counterfeiting and Piracy* ja *Working Group on Illegal Up and Downloading*). Tästä taustatyöstä ei digitaalistrategiassa näy jälkeäkään. Kuitenkin internetin turvattomuus – kuluttajille, oikeudenhaltijoille tai investoijille – on kaikkein suurin este online-markkinoiden kehittymiselle. Suomen tulee edellyttää komissiolta rohkeampaa ja rivakampaa otetta internet-piratismiin vähentämiseksi nopein ja tehokkain toimenpitein.

4. Rajat ylittävä musiikin online-oikeuksien lisensointi toimii markkinalähtöisesti

Digitaalistrategian lähtöajatus on, että Eurooppa on kansallisten online-markkinoiden muodostama tilkkutäkki, mikä estää eurooppalaisia täysimääräisesti hyötymästä digitaalisista sisämarkkinoista. Tämä koskee myös eurooppalaisia sisältömarkkinoita, joita verrataan erityisesti Yhdysvaltain markkinoihin. Esteeksi Euroopan laajuisen online-musiikkikaupan perustamiselle viitataan siihen, että palveluntarjoajan tulee neuvotella jokaisessa 27 jäsenvaltiossa toimivan tekijänoikeusjärjestön kanssa.

Tämä tieto on vanhentunut. Ns. Case CISAC -kilpailunvalvontaprosessin (COMP/C2/38.698) päätteenä 16.7.2008 annetun komission päätöksen tuloksena eurooppalaisten musiikin alan tekijänoikeusjärjestöjen välisiä oikeuksien hallinnoinnin yhteistyösopimuksia uudistettiin. Toisessa jäsenvaltiossa toimiva järjestö voi nyt tietyin edellytyksin lisensoida esimerkiksi Teoston edustamien suomalaisten musiikin tekijöiden online-oikeuksia omaa maataan laajempaankin käyttöön, jopa koko Unionin alueelle. Vastaavat muutokset on tehty kaikkien Teostoa vastaavien eurooppalaisten järjestöjen keskinäisiin sopimusjärjestelyihin. Alueelliset tai Euroopan laajuiset käyttöluvut eivät siis enää välttämättä edellytä sopimista jokaisessa kohdemaassa toimivan hallinnointijärjestön kanssa.

Komission näkemys musiikin online-markkinoiden kehittymättömyydestä on virheellinen myös sikäli, että internetiin on viime vuosina syntynyt laajamittainen ja monimuotoinen online-musiikkipalvelutarjonta. Esimerkiksi suomalaisille kuluttajille on tarjolla kymmeniä musiikin verkko-kauppoja ja tilauspalveluita. Oikeuksien saatavuus ei ole ollut este uusien palveluiden syntymiselle.

Lisäksi rajat ylittävän lisensoinnin kehittämiseksi entistä sujuvammaksi on käynnissä useita hankkeita. Koko EU:n tasolla tekijänoikeusjärjestöt kehittelevät Pan European Portal (PEP) -ratkaisua, jonka tavoitteena on oikeuksien saatavuus mahdollisimman kattavasti yhdestä virtuaalisesta verkkopalvelusta. Pohjoismaiden ja Baltian järjestöt tekevät tiivistä yhteistyötä Nordic

Copyright Bureau (NCB) puitteissa. Online-palveluntarjoaja voi saada NCB Hub -lisensiointimallin kautta laajat oikeudet sisältävän käyttöluvan, joka kattaa kaikki kahdeksan maata. Komissio on pitänyt NCB Hubia hyvänä esimerkkinä toimivasta alueellisesta rajat ylittävästä verkkolisensiointiyhteistyöstä.

Musiikin tekijänoikeuksien rajat ylittävä lisensiointi toimii eikä muodosta estettä markkinoiden kehittymiselle. Ulkomaisia online-oikeuksia on saatavissa Suomen markkinoille toimivien sopimusjärjestelyjen kautta ja suomalaisia online-oikeuksia on saatavissa eurooppalaisiin palveluihin suoraan Teostosta, NCB Hubista tai EU-alueen yhteistyöjärjestöjen kautta. Rajat ylittävien oikeuksien lisensioinnin vauhdittaminen ei edellytä lisäsääntelyä vaan markkinoiden toimintavuorokautta. Muutoinkin on selvää, ettei online-markkinoiden uusia liiketoimintamalleja kehity komission käskystä vaan markkinoiden vapaan toiminnan tuloksena. Todellisen esteen rajat ylittävälle verkkokaupalle muodostavat digitaalistrategiassa kuvatut sähköiseen maksamiseen, tietoturvaan ja yksityisyyden suojaan liittyvät ongelmat.

5. Tekijänoikeuksien kollektiivihallinnointi toimii hyvin eikä vaadi lisäsääntelyä

Digitaalistrategian toimenpideohjelman mukaan komissio aikoo valmistella vielä kuluvan vuoden aikana ehdotuksen kollektiivihallintoa koskevaksi puitedirektiiviksi.

Opetusministeriön vuonna 2007 julkaisemassa Tekijänoikeuden suuntaviivoja -keskusteluasiakirjassa todettiin, että "kansainvälisessä vertailussa suomalainen tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestelmä on erittäin kehittynyt ja kustannustehokas. Toiminta on ammattimaista, ammattimaisesti organisoitua ja vakiintunutta." EU-alueen tekijänoikeushallintojen keskinäisissä vertailuissa suomalaiset järjestöt ovat säännönmukaisesti kärkisijoilla vertailtaessa kustannustasoa, markkinakattavuutta, tilitysten tarkkuutta ym. tehokkuusmittareita. Suomalaiset tekijänoikeusjärjestöt ovat toiminnassaan avoimia ja läpinäkyviä, ja hoitavat aktiivisesti sekä kansallisia että kansainvälisiä sidosryhmäsuhteitaan.

Tekijänoikeusjärjestöjen toiminnan julkinen valvonta järjestyy Suomessa kahta tietä. Sopimuslissensijärjestöksi hyväksytyt järjestöt tulee vuosittain raportoida tästä toiminnastaan opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka voi esimerkiksi antaa järjestölle sen toimintaa koskevia määräyksiä. Järjestöjen toimintaa kilpailunrajoituslainsäädännön näkökulmasta puolestaan valvovat kaikilta osin kilpailuviranomaiset. Kilpailunvalvonta voi olla ennakkollista ja perustua esimerkiksi Kilpailuviraston ja järjestöjen välisiin hinnastoihin tai lupaehtoihin tai jälkikäteistä esimerkiksi aineistojen käyttäjien tekemien huomautusten tai valitusten vuoksi. Case CISAC on osoittanut, että myös EU:n kilpailuoikeuteen perustuva komission valvonta ulottuu suomalaisten järjestöjen toimintaan.

Oikeuksien kollektiivihallinnointi ja sitä hoitavat tekijänoikeusjärjestöt tarjoavat eri osapuolille markkinoiden toimintaa helpottavia ja mm. transaktiokustannuksia tuntuvasti alentavia ratkaisuja. Järjestöjen laaja edustavuus, monissa tilanteissa sopimuslissensillä täydennettynä, takaa

musiikin ja muiden aineistojen käyttäjille oikeusvarmuuden sekä koti- ja ulkomaisten aineistojen monipuolisen ja ennustettavan saatavuuden.

Oikeudenhaltijoille kollektiivihallinto tarjoaa pääsyn kustannustehokkaan ja ammattitaitoisen kanavan kautta lisensioinnin eri markkinoille kotimaassa ja ulkomailla sekä teosten todelliseen menekkiin perustuvan tuoton. Järjestöillä on myös aatteellinen tehtävänsä edustamiensa oikeudenhaltijoiden etujen edistämiseksi esimerkiksi lainsäädännössä sekä kansallisen kulttuurin puolustamisessa ja alan toimintaedellytysten turvaamisessa.

Tekijänoikeusjärjestöjä tai oikeuksien kollektiivihallinnointia koskevalle yhteisöoikeudelliselle sääntelylle ei kansallisesta näkökulmastamme ole tarvetta eikä perusteita. Myös komissio korostaa, ettei lainsäädäntöä tarvita, mikäli markkinaosapuolten sopimustoiminta sujuu.

6. Alkuperämaaperiaate vaarantaa sisällön oikeudenhaltijoiden aseman

Suomen kantaa valmisteleavassa perusmuistiossa 23.6.2010 on alustavasti viitattu mahdollisuu-
teen tukeutua alkuperämaaperiaatteeseen sisältöjen verkkolevityksessä. Ehdotus on sisältöjen
oikeudenhaltijoiden kannalta erittäin ongelmallinen. Alkuperämaaperiaate mahdollistaisi esimer-
kiksi ns. forum-shoppailun, ts. oikeudenhaltijoita heikoimmin suojaavan jäsenvaltion valikoinnin
palvelimen sijaintipaikaksi eli verkkojakelun alkuperämaaksi. Palveluntarjoajalle kustannukset
tällaisesta sijoittautumisesta olisivat vähäiset mutta oikeudenhaltijoille aiheutuva tulonmenetys
ja muu haitta mahdollisesti hyvin mittava esimerkiksi huonon hintatason tai teosten heikon käyt-
töraportoinnin muodossa.

Oikeudenhaltijoiden sopimusvapautta rajoittaisi tuntuvasti se, että heidät esimerkiksi pakotetta-
isiin hoitamaan online-oikeuksien lisensiointi vain tietyssä jäsenvaltiossa tai luovuttamaan onli-
ne-oikeudet teosten käyttäjille vain yhteisön laajuisina. Samalla rajoittuisi myös teosten käyttäji-
en mahdollisuus hankkia aineistojen todellista käyttöä vastaavia ja hinnaltaan mahdollisimman
hyvin käyttötarkoitusta vastaavia tekijänoikeuslupia. Lisäksi on todennäköistä, että alkuperä-
maaperiaate johtaisi keskittymiskehitykseen, jonka tuloksena lisensiointipalveluita lopulta hoi-
dettaisiin vain suurissa jäsenvaltioissa. Tästä seuraisi pienten jäsenvaltioiden kansallisten teki-
jänoikeuspalveluiden näivettyminen ja yhtäläillä oikeudenhaltijoiden kuin aineistojen käyttäjien
palvelutason heikkeneminen. Vastustamme alkuperämaaperiaatteen soveltamista sisältöjen
verkkolevitykseen.

Helsingissä, syyskuun 22 päivänä 2010

Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y.

Katri Sipilä
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
edunvalvontajohtaja